

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru „k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. .../... ze dne [...], kterým se stanoví zvláštní opatření v oblasti zemědělství ve prospěch menších ostrovů v Egejském moři“

KOM(2010) 767 v konečném znění – 2010/0370 (COD)

(2011/C 132/15)

Samostatný zpravodaj: **pan POLYZOGOPOULOS**

Dne 18. ledna 2011 se Evropská rada a dne 20. ledna 2011 Evropský parlament, v souladu s článkem 43 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodli konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. .../... ze dne [...], kterým se stanoví zvláštní opatření v oblasti zemědělství ve prospěch menších ostrovů v Egejském moři

KOM(2010) 767 v konečném znění – 2010/0370 (COD).

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. února 2011.

Na 470. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 15. a 16. března 2011 (jednání dne 15. března 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 174 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 17 členů se zdrželo hlasování.

Závěry a doporučení

1. Závěry

EHSV oceňuje předkládané nařízení, jelikož se jedná o připravovaný návrh na přepracování předchozího nařízení (ES) č. 1405/2006, a to z níže uvedených důvodů.

1.1 Předchozí nařízení prošlo mnoha změnami, jež si na jedné straně vyžádaly vývoj evropských právních předpisů a na druhé straně harmonizace s Lisabonskou smlouvou. Proto je nutné přepracovat strukturu tohoto právního textu a v nové verzi nařízení více upřednostnit ústřední roli programu podpory a zdůraznit:

a) zvláštní režim zásobování

b) zvláštní opatření ve prospěch místní produkce.

1.2 Nové znění nařízení výslovně zmiňuje podstatné prvky zvláštního režimu pro zemědělské produkty, které mají místní význam pro menší ostrovy v Egejském moři, a tak účinně odstraňuje obtíže způsobené izolací těchto ostrovů, jejich odlehlostí, ostrovní povahou, malou rozlohou, hornatostí, podnebím a hospodářskou závislostí na malém množství produktů.

1.3 Článek 2 nového nařízení stanovuje opatření, jež přispívají jednak ke splnění cíle zaručit zásobování menších ostrovů základními produkty sloužícími k lidské spotřebě nebo ke zpracování a jako zemědělské vstupy, a to snížením vícenákladů

spojených s odlehlostí, ostrovní povahou a malou rozlohou, a také cíle zachovávat a rozvíjet zemědělskou činnost na menších ostrovech, včetně produkce místních produktů, jejich zpracování a uvádění na trh.

1.4 Účelem nařízení je zajistit jednotné provádění režimu pro menší ostrovy v Egejském moři ze strany Řecka ve vztahu k jiným obdobným režimům, aby se zabránilo narušení hospodářské soutěže nebo diskriminaci mezi hospodářskými subjekty.

1.5 Nařízení zaručuje řádné hospodaření s rozpočtovými prostředky, neboť Řecko musí ve svém programu uvést seznam podpor, u nichž se jedná o přímé platby za místní produkty, a konkrétně uvést způsob, jakým byla tato částka stanovena.

1.6 Nařízení stanovuje, že strop pro financování zvláštního režimu zásobování se zvyšuje o 20 %.

1.7 Komisi jsou svěřeny prováděcí pravomoci, pokud jde o jednotné podmínky provádění režimu osvědčení a o závazky, jež na sebe berou hospodářské subjekty a jež se týkají zvláštního režimu zásobování, jakož i obecného rámce kontrol, které Řecko musí provádět.

1.8 Komise nyní může, v souladu s čl. 11 odst. 2, stanovit aktem v přenesené pravomoci podmínky k zapsání hospodářských subjektů do rejstříku, uložit složení jistoty pro vydání osvědčení a přijímat opatření týkající se stanovení postupu k přijetí změn programu.

Důvodová zpráva

2. Úvod

2.1 V souladu s nařízením (ES) č. 1782/2003, cíli opatření i zásadami programového plánování, slučitelnosti a soudržnosti s ostatními politikami Unie byla stanovena společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky.

2.2 Komise, které byly podle čl. 291 odst. 2 Smlouvy svěřeny prováděcí pravomocí, přijímá nutná právní ustanovení s cílem zajistit jednotné provádění režimu pro menší ostrovy v Egejském moři ze strany Řecka ve vztahu k jiným obdobným režimům, aby se zabránilo narušení hospodářské soutěže nebo diskriminaci mezi hospodářskými subjekty.

2.3 Nařízení zaručuje jednotné podmínky provádění režimu osvědčení a závazky, jež na sebe berou hospodářské subjekty a jež se týkají zvláštního režimu zásobování (čl. 11 odst. 3).

2.4 Nařízení stanovuje jednotné podmínky provádění programu (čl. 6 odst. 2, čl. 15 odst. 3 a čl. 18 odst. 3) a rovněž obecný rámec kontrol, které Řecko musí provádět (článek 7, čl. 12 odst. 2 a čl. 14 odst. 1).

2.5 EHSV se domnívá, že jak z hlediska obohacení obsahu předkládaného nařízení, tak přípravy integrované politiky pro Egejské moře, jež je oblastí posetou menšími ostrovy, bude vhodné zabývat se úvahami, postoji a návrhy uvedenými v oddílech 4, 5, 6 a 7 tohoto stanoviska.

3. Shrnutí navrhovaného nařízení

3.1 Vzhledem k četným změnám a ve snaze o harmonizaci s Lisabonskou smlouvou nové nařízení zrušuje předchozí nařízení (ES) č. 1405/2006 a nahrazuje jej novým textem.

3.2 Obsah programu podpory pro menší ostrovy v Egejském moři (kapitola II, článek 5), který připravuje Řecko, je předložen Komisi ke schválení a je podle zásady subsidiarity a v souladu s ní upřesněn. V podobném duchu může Řecko, prostřednictvím orgánů, které samo určilo, program podle potřeby pružně pozměnit (kapitola II, články 3 a 6).

3.3 Nařízení ustavuje zvláštní režim zásobování zemědělskými produkty Unie, jež jsou na menších ostrovech v Egejském moři základními produkty sloužícími k lidské spotřebě, k výrobě jiných produktů nebo jako zemědělské vstupy (článek 3). Stanovuje také, že Řecko musí připravit předběžný odhad zásobování k pokrytí potřeb ostrovů v této oblasti.

3.4 Podpora je přiznána každé zemědělské produkci menších ostrovů podle kritéria nákladů na uvádění produktů na trh, vypočtených z přístavů v kontinentálním Řecku, ze kterých je zajišťováno zásobování, a případných dodatečných výdajů souvisejících s jejich ostrovní povahou a malou rozlohou.

3.5 Zvláštní zeměpisná poloha, vícenáklady na dopravu produktů a dodatečné náklady vyplývající z izolace představují znevýhodnění, jejichž kompenzace implikuje snížení ceny dotyčných produktů, a vyžaduje tedy zavedení zvláštního režimu zásobování. Produkty, které budou podléhat zvláštnímu režimu zásobování, musí mít vysokou jakost a obchodní využití, aby se vyloučila veškerá spekulace.

3.6 Pro zachování konkurenceschopnosti produktů Unie je třeba poskytnout podporu zásobování menších ostrovů v Egejském moři produkty z Unie a zohlednit přitom vícenáklady na dopravu.

3.7 Pokud by zvláštní režim zásobování vedl k hospodářským výhodám, zásilky nebo vývoz produktů se zakazuje. Přesto je možné tyto produkty obchodně využít na vnějších trzích pod podmínkou, že zmíněná hospodářská výhoda bude nahrazena. Kromě toho produkty spadající do zvláštního režimu zásobování podléhají správním kontrolám (článek 14).

3.8 Podpora se poskytuje hospodářským subjektům pouze po předložení osvědčení o zápisu do příslušného rejstříku.

3.9 Podporuje se obchodování se zpracovanými produkty mezi menšími ostrovy v Egejském moři a jejich vývoz do ostatních částí Evropské unie nebo do třetích zemí.

3.10 Podporují se opatření ve prospěch místní zemědělské produkce. Tato pomoc je poskytována z programu podpory, jež nařízení (ES) č. 1405/2006 poprvé institucionalizovalo a který usnadnil produkci, uvádění na trh a zpracování celé řady produktů, neboť se prokázalo, že v něm stanovená opatření byla pro zemědělskou činnost účinná.

3.11 Jsou stanovena opatření pro financování studií, demonstračních projektů, vzdělávání a školení a opatření technické pomoci (článek 15).

3.12 Zemědělská produkce a obchodování s jakostními produkty jsou podporovány.

3.13 Navrhované nařízení vymezuje pravomoci Komise při přijímání aktů v přenesené pravomoci, jež musí oznámit Evropskému parlamentu a Radě.

4. Doporučení

EHSV se domnívá, že je třeba zvláště zdůraznit a přijmout následující opatření:

4.1 Zemědělské produkty by měly být začleněny do přípravy vhodného rámce pro rozvoj cestovního ruchu na ostrovech a zejména je třeba z těchto produktů učinit ohnisko evropského a mezinárodního zájmu pro veřejnost spotřebitelů, kteří oceňují specifickou výživnou hodnotu středomořského stravování a místních ekologických produktů.

4.2 Rovněž je nezbytné přijmout nutná opatření pro účinnější využívání tradičních zemědělských produktů, neboť poptávka po nich roste také v dalších odvětvích hospodářské činnosti, v tomto případě ve farmaceutickém průmyslu, kosmetologii a homeopatii, jelikož mají také léčebné vlastnosti (mastix z ostrova Chios, olivový olej, med, různé byliny atd.).

4.3 Místní obyvatelstvo ostrovů by mělo být informováno o výživné a hospodářské hodnotě jejich produktů. EHSV navrhuje vytvořit na jednom ze strategicky umístěných ostrovů meziregionální školu v podobném duchu jako „program Erasmus pro studenty a pracovníky odvětví agroturistiky či kultury plodů země“.

4.4 Měla by být navržena opatření na vytvoření vzdělávacích programů orientovaných na zapojení státních a mezinárodních univerzit do výukových programů, jejichž cílem bude provádět studie a vést vědecký výzkum, jež umožní plně zhodnotit hospodářský potenciál ostrovních produktů a jejich využití.

4.5 Bude zapotřebí velice opatrně zaujmout specifický přístup ve prospěch zranitelného ostrovního obyvatelstva, zaměřený především na obyvatele odlehlých regionů. Řídící zásadou tohoto přístupu bude zachovat obydlí na ostrovech a poskytovat pobídky (zejména finanční a zaměřené především na mladé lidi), zřídit programy podpor pro rozvoj obchodní činnosti v odlehlých regionech. Tyto programy, na něž se neuplatňuje vrácení přebytku, zdůrazní možnosti, jak využít hospodářský potenciál ostrovů při zohlednění jejich jedinečného a specifického charakteru a v souladu s jejich zeměpisnými a geologickými vlastnostmi.

4.6 Je nutné vyžadovat zvýšení jakosti zemědělských produktů, kterou musí doprovázet snížení produkčních nákladů.

4.7 Měla by být zavedena různá specifická kritéria, která zohlední morfologické zvláštnosti půdy a geologického složení.

5. Obecné připomínky

EHSV uznává zvláštní faktory, jež omezují zemědělský rozvoj ostrovů v Egejském moři, a domnívá se, že zkoumanému nařízení by prospělo, kdyby v něm byly zohledněny následující prvky:

5.1 Vzhledem k tomu, že na ostrovech v Egejském moři jsou základní zdroje jako voda, energie a suroviny omezené, měly by podléhat přísnému řízení. Tato připomínka platí především pro letní měsíce, kdy se ostrovní regiony v souvislosti s významnějším přílivem turistů a rekreatantů setkávají s problémy dostupnosti vodních, energetických a jiných zdrojů. Proto je zapotřebí se zabývat výše popsány problémy a řešit je způsobem, jenž zaručí lepší řízení zdrojů a respektování rovnováhy životního prostředí. Součástí nařízení by mohly být podpůrné politiky, které umožní tyto významné specifické problémy řešit.

5.2 **Změny ve způsobu využití půdy na ostrovech.** Na ostrovech se neustále zmenšují plochy určené k zemědělskému využití, protože jsou přerazovány na jiný druh využití, přeměněny na stavební plochy či jsou v důsledku poklesu zemědělské činnosti vyňaty z produkce, stávají se neúrodnou půdou či se mění v poušť (což se označuje termínem trvalé vynětí půdy z produkce). Z tohoto důvodu je zapotřebí pobízet k lepšímu využívání půdy prostřednictvím programů podpory pro kulturu zemědělské produkce. Nařízení může zavést rámec pomoci.

5.3 Úpadek zemědělských podniků a zanechání produkce spolu s hromaděním mrtvé biomasy (odumřelé větve a rostliny) ponechané svému osudu v lesích a olivových hájích usnadňují vypuknutí lesních požárů, které na dlouhou dobu znemožní využití půdy.

5.4 Kromě toho je nutné znovu nastolit rovnováhu mezi plochami určenými na rozvoj cestovního ruchu a plochami určenými na zemědělství. Tyto dva sektory se musí navzájem doplňovat.

5.5 Je třeba věnovat zvláštní pozornost primárnímu sektoru, kde dochází k velkému úbytku pracovních míst, zatímco v terciární sféře se počet pracovních míst zvyšuje.

6. Konkrétní připomínky

6.1 Do nařízení by měly být zahrnuty ostrovy Kréta a Euboia.

6.2 Je třeba zahájit iniciativy rozložené do jednoho roku a orientované na zlepšení produkce, uvádění na trh a podpory zemědělských produktů. Konkrétním cílem těchto činností bude zvýšení produkce, ale také současné zlepšení jakosti.

6.3 Je třeba zavést pomoc vázanou na hektar půdy, jež se zaměří na obnovu a rozdělení zemědělské půdy a na zachování tradičních olivových hájů a citrusových sadů na meších ostrovech v Egejském moři.

6.4 Bude vhodné vyčlenit dodatečnou finanční pomoc na produkty jako spotřební a sadbové brambory, artyčoky z Tinosu, švestky ze Skopelosu, koktejlová rajčátka ze souostroví Santorini, citrusové plody, jedlý hrachor (bob) druhu *Lathyrus sphaericus* a fazole, ječmen z Lemnosu, škála tradičních sýrů jako *graviera* z Naxosu či sýr *kalathaki* z Lemnosu (chráněné označení původu), citrónový likér, *rakomelo* z Amorgosu, marcipán z ostrova Siphnos nebo Lesbos či sardinky z ostrova Kalloni atd.

Med a olivový olej patří mezi produkty, které jsou nositelem identity a představitelem kvality zemědělské produkce malých ostrovů.

6.5 Důraz by měl být kladen na tradiční kulturu lentišku na ostrově Chios a také na pěstování vinné révy určené k výrobě vín, jež mají chráněné zeměpisné označení, v tradičních pěstitelských oblastech na menších ostrovech v Egejském moři.

6.5.1 Je třeba počítat s finanční podporou pro pronajatou půdu.

6.5.2 Musí se posílit podpora chráněných zeměpisných označení a chráněných označení původu zemědělských produktů a potravin.

6.5.3 S finanční podporou je třeba počítat také v souvislosti s prostředky na zlepšení výroby vína, skladování, standardizace a distribuce vín a olivových olejů produkovaných na ostrovech.

Podmínky:

6.5.4 Při pěstování, využívání a produkci vázané na hektar nesmí být překročena stanovená maximální výnosnost.

6.5.5 Musí být uplatňovány pěstitelské postupy stanovené vnitrostátními právními předpisy.

6.5.6 Produkce by měla nést chráněné označení původu nebo mít nejvyšší jakost.

6.5.7 Podmínkou je splnění požadavků stanovených vnitrostátními a evropskými právními předpisy.

7. Návrhy

7.1 EHSV se domnívá, že nařízení by mělo usnadnit vytváření vazeb s ostatními odvětvími místního hospodářství (cestovním ruchem, řemesly, obchodem) a klást rovněž důraz na změnu orientace produktů cestovního ruchu.

7.2 EHSV má za to, že by se měla prosazovat průprava v oblasti pěstitelských metod a postupů sklizně ovoce, objevování geologicky zajímavých lokalit, znalost živočišných druhů, které se vyskytují v těchto zemědělských ekosystémech, středomořské stravování, zdravá výživa a ekologická produkce.

7.3 Pocity, zakoušené ve stínu a klidu olivových a pomerančovníkových hájů, kontakt s půdou, mír a nepřítomnost jakéhokoli shonu, cesta do samého srdce původní venkovské krajiny či souznění všech těchto dobrodiní se podle názoru EHSV mohou promítnout do škály specifických a originálních nabídek cestovního ruchu (kulturní a ekologický cestovní ruch, agroturistika, zdravotní turistika, pěší turistika, gastronomická turistika atd.).

Tak vzniká odlišný turistický produkt s přímou vazbou na zemědělské produkty, které zase přímo souvisejí s kvalitním cestovním ruchem a jsou s ním spojovány, jakož i s gastronomií (středomořskou kuchyní), s ekologickými produkty a agroturistikou. Tímto způsobem lze uniknout masovému cestovnímu ruchu, pro nějž je typická tradiční dvojice slunce–moře. **Nařízení přispěje k podpoře těchto možností.**

7.4 EHSV se domnívá, že v rámci politik EU týkajících se např. ekologických produktů, kosmetických a farmaceutických výrobků či ve snaze šířit produkty středomořské kultury by bylo možné provozovat na jednom z ostrovů v Egejském moři službu či správní orgán odpovědný za programy pokračujícího odborného vzdělávání v oblasti zdravé výživy nebo gastronomie Středomoří.

7.5 Výbor doporučuje vypracovat pilotní politiku, která by si mohla vzít za vzor zkušenosti družstevního podniku *Svaz producentů mastixu ostrova Chios*, jehož hlavním cílem je vytvořit v Řecku a v celé Evropě síť obchodů (*mastixshop*), které umožní objevovat, zviditelňovat a šířit mastix, jeho různé způsoby využití a vlastnosti, a to na základě výrobků připravených z této hmoty na ostrově Chios, v Řecku a v Evropské unii.

7.6 EHSV již na plenárním zasedání navrhol, např. ve spisech ECO/213 (10. července 2008) a ECO/262 (15. července 2010), učinit z agroturistiky prioritu provázanou s podporou zaměstnanosti.

7.6.1 Domnívá se tedy, že nařízení musí stimulovat zaměstnanost obyvatel ostrovů v zemědělství a konkrétně jej podporovat uznáním jejich práva investovat do agroturistiky a získávat z ní příjmy. Základním předpokladem pro to, aby se obě tyto aktivity mohly vzájemně podporovat, je schválení dvojího statusu půdy, která musí mít současně zemědělské (nebo lesnické) využití a sloužit agroturistice. Toto právo však nesmí být vázáno na konkrétní pozemek, ale na zemědělskou činnost.

7.6.2 Bude třeba zaručit příznivé podmínky pro agroturistiku, v tomto případě právo vybudovat a využívat malé venkovské turistické zařízení v rámci zemědělského podniku. Toto právo bude udělováno a obnovováno pod podmínkou zachování a pokračování produkce (oliv, vinné révy, pomerančů, mandarinek, mastixu, medu, fíků atd.).

7.6.3 Ve znevýhodněných vylidněných oblastech menších ostrovů, kde byla zemědělská produkce již ukončena, představuje rozvoj zemědělství na částečný úvazek nejvhodnější a nejtrvalejší řešení pro udržení obyvatel na místě a zachování ostrovního prostředí.

V tomto směru může nařízení jako katalyzátor přispět k zachování života, přírodního bohatství a životního prostředí ve prospěch všech návštěvníků těchto ostrovních regionů a samozřejmě ve prospěch jejich obyvatel.

7.7 EHSV se domnívá, že pro rozvoj ostrovů mají zásadní význam zemědělství a cestovní ruch. Na ostrovech existují také jiné oblasti činnosti jako chov, rybolov, plavba a kulturní sektor.

Mohou být stejným způsobem využity k šíření a využití potenciálu místních zemědělských produktů na trhu. K dosažení těchto cílů se doporučuje podporovat výzkum, např. vytvářením zemědělských škol, prováděním strategie růstu založené na znalostech, výzkumu a inovacích, která ponese plody v podobě nových a dynamických konkurenčních výhod, či využitím potenciálu egejských ostrovů v oblasti vzdělávání a ve výzkumu. Rýsuje se tak integrovaný rámec pro strategii, jež se bude zabývat všemi odvětvími hospodářství, přesáhne klasické schéma ostrovního státu, jehož příkladem jsou Malta a Kypr, nebo ostrovů se silnou regionální identitou, jako jsou Sardinie či Korsika, a vytvoří nový současný model ostrovního růstu, který se uplatní v zemědělství, ale i obecněji na menší ostrovy v Egejském moři.

V Bruselu dne 15. března 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON
